

Rekabet Kurulu'nun 26.7.2000 tarihli Yazısına İlişkin Oda Görüşleri

Rekabet Kurulu'nun 26.7.2000 tarih ve 1927 sayılı yazısında özetle; TMMOB tarafından yayımlanarak yürürlüğe giren; TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmeliğin 12. maddesinin; *"TMMOB üyeleri mesleki faaliyetler karşılığı alacakları ücretleri, Odalarca hazırlanacak tip sözleşmelerde belirtmek ve belgelemekle yükümlüdürler. Bu tür hizmetler karşılığı alınacak ücret, Odalarca belirlenen asgari ücretten aşağı olamaz"* şeklinde düzenlediği, 17. maddesinin; *"Bu Yönetmeliğin TMMOB ve bağlı Odaları ilgili kamu kuruluşlarıyla işbirliği yaparak yürütür"* şeklinde olduğu ve şikayete konu olan, Odaların asgari ücret tarifesi belirlemelerinin dayanağı, üst birlik TMMOB tarafından hazırlanan ve bağlı Odalara asgari ücret belirleme yetkisi veren 24 Haziran 1981 tarihli ve 17410 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan; *"TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği"*dir.

Bu Yönetmelik hükmünün; teşebbüs birliği kararı olduğu, TMMOB'nin dayanağını 6235 sayılı Kanun'dan almayan asgari fiyat düzenlemelerini içeren yönetmeliğinin 4054 sayılı Kanun'un 4.maddesine ve bu maddenin de özellikle *"mal ve hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurları ile her türlü alım yahut satım şartlarının tesbit edilmesi şeklindeki (a) bendine aykırı olduğu"*nun düşünüldüğü belirtilerek 4054 sayılı Kanunun 41.maddesi uyarınca soruşturma açılmasına karar verildiği ve bu hususta yazılı savunma istendiği bildirilmektedir. Konu ile ilgili görüşlerimiz aşağıdaki gibidir.

1. TMMOB ve bağlı üyeler, 4054 sayılı Kanunun 3.maddesinde tanımı yapılan; *"Teşebbüs Birliği"* olmadığı gibi, TMMOB ve bağlı Odalar bünyesinde faaliyet gösteren; Mühendis ve Mimarları da, *"Teşebbüs"* olarak tanımlamak mümkün değildir.

TMMOB ve bağlı Odalar; Anayasanın 135.maddesi uyarınca 6235 sayılı yasa ile kurulmuş olan; *"Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşudur"* Yasa'nın 2/b. Maddesinde; *"Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak"* TMMOB'nin görev ve yetkileri olarak tanımlanmıştır.

2. Rekabet kurulunun kuruluş Kanunu ve amacı; ülkede rekabetin sınırsızca kullanılmasını sağlamak değildir. Gelişmenin sağlanması için rekabete olanak sağlanırken, haksız rekabet yoluyla kendi alanlarında faaliyet gösteren gerçek ve tüzel kişilerin yok olmasını önleyecek tedbirlerin de alınması zorunludur. Bu sınırların belirlenmesinde belirli standartlara ulaşılamaz ise, kişi veya kuruluşların keyfi takdirleriyle verilecek kararlar, kamu yararına değil, kamu zararına sonuçlar doğurur.

Bu konularda ülkemizde, belirli hizmet alanlarında; Sosyal Hukuk Devleti ilkesine uygun olarak kişi ve kuruluşların mağduriyetinin önüne geçmek için; *"ASGARI"* sınırlar çizilir:

Serbest Mühendislik Müşavirlik Hizmetleri olarak belirtilen serbest çalışan üyelerimizin ürettikleri hizmet karşılığı alacakları ücretin emek, tecrübe, bilgi ve deneyim ışığında üretilen bir hizmet karşılığı olması ve bir kar marjına bağlı olarak belirlenmediği, üretilen hizmetin karşılığının alınırken mesleki gelişimin sağlanabilmesi, ülkemizdeki ve dünyadaki teknolojik ve mesleki gelişmelerin takip

edilerek ülke yararına sunulabilmesi, haksız ve yıkıcı rekabetin önlenmesi, nitelikli hizmet üretilerek kamu yararına uygun hizmetin verilebilmesi için Asgari Ücretin belirlenmesi gerekmektedir.

Örneğin; 4054 sayılı kanuna aykırı olur diyerek; “Asgari İşçi ücretlerinin” belirlenmesinin önüne geçemezsiniz. Bu belirleme “4054 sayılı Kanunun 4.maddesine aykırı olur” diyerek ortadan kaldırılır ise, işsizliğin yoğun olduğu ülkemizde, çalışan işçilerin emeklerinin karşılığı, İşverenin insafına kalır. Bu belirlemeye rağmen asgari ücretin altında sigortasız binlerce insanın çalıştırıldığı düşünülürse, 4054 sayılı Kanunun “lafzi” yorumuna bakarak; “Asgari İşçi Ücreti” belirleyen Komisyonun 4054 sayılı Kanunun 4.maddesini ihlal ettiği sonucuna varılır. Yine aynı yasanın 16.maddesi uyarınca da ceza verilir ise, 4054 sayılı yasanın amacı dışına çıkmış olur.

Yine Avukatlık Kanunu uyarınca vekaleten görülen işler için, asgari Avukatlık ücreti yasa ile belirlenmektedir.

Tabipler Birliği tarafından “Asgari muayene ücretleri” belirlenmektedir.

En son 595 sayılı KHK uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından 26.05.2000 tarih ve 24060 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan; “Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği”nin 12.maddesinde; “Yapı sahibi, yaklaşık maliyetinin Katma Değer Vergisi hariç yapının toplam inşaat alanına göre ekteki cetvelde gösterilen oranlardan az olmamak üzere denetim hizmet bedelini, aşağıda belirtilen taksitler halinde yapı denetim hesabına yatırır” şeklinde düzenleme getirmiştir. İlgili yazıdaki yorum dikkate alındığında; Yönetmeliğin bu maddesi de rekabeti önleyici niteliktedir. Ve 4054 sayılı Kanunun 4.maddesini ihlal etmektedir.

Tüm bu belirlemelere dikkat edilecek olursa; asıl amacın rekabeti önlemek değil, “Haksız Rekabetin” önüne geçmek ve niteliksiz hizmetin önüne geçmek için yapılan düzenlemeler sözkonusudur.

3. Anayasa gereği, Sosyal Hukuk Devleti olmanın gereği olarak; rekabetin serbestliğini savunurken, haksız rekabete yol açacak davranışlardan kaçınmak gerekir.

TMMOB’de 6235 sayılı yasanın kendisine verdiği yetki sınırları içerisinde Genel Kurulunca sözkonusu kararları alarak yürürlüğe koymuştur. TMMOB ülkede faaliyet gösteren tüm mühendis ve mimarların üye olmak zorunda olduğu bir kurumdur. TMMOB Genel Kurulunca alınan kararlar ve bu kararlar uyarınca yürürlüğe konulan Yönetmeliklere, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm mimar ve mühendisler uymak zorundadır. Genel Kurulunca alınan kararlar, bütün üyelerin hoşnut kalacağı karar niteliğinde olamaz. Ancak alınan karar, çoğunluğun kabul ettiği ve kamu yararına olan kararlardır. Bu kararlar uyarınca yürürlüğe konulan kuralların Hukuka aykırılığı iddia ediliyor ise; “Yargı” yoluyla iptali mümkündür.

TMMOB 4054 sayılı yasanın 3.maddesinde belirtilen; Teşebbüs Birliği olmadığı, TMMOB üyelerinin bir kısmının serbest meslek erbabı, bir kısmının kamu kurumunda çalışan memur veya işçi olduğu dikkate alındığında, TMMOB üyelerinin de “Teşebbüs” olarak tanımlanamayacağı tartışmasızdır.

Öte yandan, söz konusu Yönetmeliğin; “AMAÇ VE KAPSAM” başlıklı 1.maddesi; “Bu yönetmelik, 6235 sayılı (7303) sayılı Kanuna dayanılarak kamu yararı açısından mühendislik ve mimarlık meslek dallarının gelişmesi, nitelikli hizmet elde edilmesi, meslek mensuplarının hak ve yetkilerinin korunması, haksız rekabetin önlenmesi ve meslektaşlar arasında dayanışmanın, bilgi ve deney iletişiminin sağlanması amaçlarını taşır. TMMOB üyeleri bu yönetmelik hükümlerine bağlıdır.” Şeklinde belirlenmiştir.

Asgari ücretin belirlenmesi de, rekabeti önlemez. Aksine haksız rekabeti önler. Bu ikilem arasında TMMOB bir tercih yapmıştır. Haksız rekabetin önlenmesi amacıyla özgürce rekabete yol verilmemiştir. Sınırsız rekabet sonucunda düşük ücretle mühendislik ve mimarlık alanında faaliyet gösterilmesine yol açılmasının kabulü mümkün değildir.

TMMOB tarafından yürürlüğe konan Yönetmeliğin hukuka aykırılığı iddiası var ise; İdari Yargı yoluna başvurulmalıdır. Ne var ki bu yola başvurulmamış iki kurum karşı karşıya gelmiştir. Bu uygulama; “Sosyal Hukuk Devleti” ilkelerine ters düşen bir uygulamadır.